

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ: ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ВІЙСЬКОВОГО ДІЛОВОДСТВА

LEGAL SUPPORT FOR THE ACTIVITIES OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE: LEGAL PRINCIPLES OF LOGISTICAL SUPPORT AND RECORD-KEEPING

Фівкін П.М., начальник кафедри права Національної безпеки та правової роботи
Військово-юридичний інститут Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Іващенко С.М., доцент кафедри права Національної безпеки та правової роботи
Військово-юридичний інститут Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Куртов А.І., к.т.н., доцент,
завідувач кафедри підготовки офіцерів запасу
Військово-юридичний інститут Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Потіхенький А.І., доцент кафедри підготовки офіцерів запасу
Військово-юридичний інститут Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Артюшенко О.В., заступник начальника кафедри загальновійськових дисциплін
Військово-юридичний інститут Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

У статті розглядаються правові засади логістичного забезпечення та військового діловодства у Збройних Силах України (надалі – ЗС України). Логістичне забезпечення є критично важливою складовою діяльності ЗС України, спрямованою на підтримання боєздатності та ефективності військових підрозділів. В сучасних умовах розвитку ЗС України логістичне забезпечення набуває особливого значення, оскільки воно забезпечує своєчасне і ефективне надання військовим підрозділам відповідного майна та послуг необхідних для життєдіяльності і якісного виконання поставлених завдань. У статті досліджуються організаційно-правові аспекти матеріального, технічного, медичного та транспортно-логістичного забезпечення, а також правові засади діловодства у ЗС України. Автори підкреслюють необхідність вдосконалення правових засад логістичного забезпечення та діловодства для підвищення прозорості та оперативності в управлінні військовими підрозділами. Вивчення міжнародного досвіду, зокрема Польщі, де логістична система військ є більш розвиненою, пропонується як корисний інструмент для вдосконалення української системи логістичного забезпечення. Стаття також висвітлює важливість ефективного діловодства, яке забезпечує точне і своєчасне документування, облік і контроль відповідних процесів. Вдосконалення правових засад діловодства сприятиме підвищенню прозорості та оперативності в управлінні військовими підрозділами. Метою статті є аналіз правових засад логістичного забезпечення та діловодства ЗС України, а також розробка рекомендацій щодо вдосконалення правового регулювання у цих сферах. Основна увага приділяється дослідженню організаційно-правових аспектів та визначенню основних проблем правового забезпечення логістичної діяльності та діловодства, а також пропонується шляхи їх вирішення з урахуванням сучасних викликів і потреб військових організацій. Стаття підкреслює важливість міжнародного партнерства та обміну досвідом, зокрема із залученням іноземних радників і співпрацею з НАТО. Розглядаються результати інтегрованої підготовки логістів ЗС України в рамках міжнародних військових навчань, таких як «LOGDEV-2019» і «CAPABLE LOGISTICIAN-2019». Імплементція досвіду Польщі, як члена НАТО, у військовій логістиці для України є перспективним напрямом у зміцненні обороноздатності країни. Також у статті висвітлюється вимоги Інструкція з діловодства, що затверджена Наказом Головнокомандувача ЗС України № 40 від 31 січня 2024 року, яка встановлює вимоги до документування та організації роботи з документами у військових підрозділах ЗС України, з акцентом на використанні електронних документів та сучасних засобів електронного підпису. Автори пропонують шляхи гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами, підвищення прозорості процедур, автоматизацію та цифровізацію діловодства, а також створення чіткої системи контролю та моніторингу логістичних процесів. Це сприятиме підвищенню ефективності управління військовими підрозділами та загальної боєздатності Збройних Сил України.

Ключові слова: логістичне забезпечення, діловодство, Збройні Сили України, правові засади, міжнародне співробітництво, цифровізація, автоматизація, військові ресурси, НАТО, Інструкція з діловодства.

The article examines the legal foundations of logistics support and documentation management in the Armed Forces of Ukraine (AFU). Logistics support for the AFU is a critically important component of their activities aimed at maintaining the combat readiness and efficiency of military units. Under the current conditions of AFU development, logistics support has gained special significance, as it ensures the timely and efficient provision of everything necessary for the troops' life and operations during peace, crises, and wars. The article explores the organizational and legal aspects of material, technical, medical, and transportation support, as well as the legal foundations of documentation management in the AFU. The author emphasizes the need to improve the legal foundations of logistics support and documentation management to enhance transparency and efficiency in managing military units. Studying international experience, particularly from Poland, where the military logistics system is more developed, is proposed as a useful tool for improving Ukraine's logistics support system. The article also highlights the importance of effective documentation management, which ensures accurate and timely documentation, accounting, and control of all processes. Improving the legal foundations of documentation management will contribute to increased transparency and efficiency in managing military units. The article aims to analyze the legal foundations of logistics support and documentation management in the AFU and to develop recommendations for improving legal regulation in these areas. The main focus is on studying organizational and legal aspects and identifying key problems of legal support for logistics activities and documentation management, as well as proposing solutions considering the current challenges and needs of the military organization. The article underscores the importance of international partnership and knowledge exchange, including involving foreign advisors and cooperation with NATO. It discusses the results of integrated training for AFU logisticians within the framework of international military exercises such as "LOGDEV-2019" and "CAPABLE LOGISTICIAN-2019". Implementing Poland's experience as a NATO member in military logistics for Ukraine is seen as a promising direction for strengthening the country's defense capabilities. The article also covers the new Documentation Management Instruction approved by the Order of the Commander-in-Chief of the AFU No. 40 dated January 31, 2024. This Instruction sets requirements for documenting and organizing work with documents in AFU military units, emphasizing the use of electronic documents and modern electronic signature tools. The author proposes ways to harmonize national legislation with international standards, increase procedural transparency, automate and digitize documentation management, and establish a clear system for controlling and monitoring logistics processes. This will contribute to enhancing the efficiency of managing military units and the overall combat readiness of the Armed Forces of Ukraine.

Key words: logistics support, documentation management, Armed Forces of Ukraine, legal foundations, international cooperation, digitization, automation, military resources, NATO, Documentation Management Instruction.

Логістичне забезпечення Збройних Сил України є ключовою складовою їхньої діяльності, спрямованої на підтримання боєздатності та ефективності військових підрозділів. У сучасних умовах розвитку Збройних Сил України логістичне забезпечення набуває особливого значення, оскільки воно забезпечує своєчасне і ефективне надання військовим підрозділам необхідного для їх життєдіяльності майна. Включення матеріального, технічного, транспортного забезпечення, експлуатації інфраструктури та окремих аспектів медичного забезпечення в єдину систему дозволяє створити умови для результативного проведення бойових дій та інших операцій.

Актуальність дослідження правових засад логістичного забезпечення Збройних Сил України зумовлена необхідністю вдосконалення організаційно-правових механізмів управління військовими ресурсами в умовах зростаючого військового і технічного навантаження. Належне правове регулювання логістичної діяльності забезпечує ефективність використання матеріальних, технічних, медичних та транспортних ресурсів, що є критично важливим для функціонування військових підрозділів. Вивчення досвіду сусідніх країн, зокрема Польщі, де логістична система військ є більш розвиненою, може надати цінні уроки для підвищення ефективності логістичного забезпечення Збройних Сил України. Окрім логістики, важливу роль відіграє правове забезпечення діловодства у Збройних Силах України. Ефективне діловодство є невід'ємною частиною управління військовими ресурсами та операціями, забезпечуючи точне і своєчасне документування, облік і контроль всіх процесів. Вдосконалення правових засад діловодства сприяє підвищенню прозорості та оперативності в управлінні військовими підрозділами. Метою цієї наукової статті є аналіз правових засад логістичного забезпечення та діловодства Збройних Сил України, а також розробка рекомендацій щодо вдосконалення правового регулювання у цих сферах. Основна увага приділяється дослідженню організаційно-правових аспектів матеріального, технічного, медичного та транспортного забезпечення, а також правових засад діловодства у Збройних Силах України. Зокрема, стаття має на меті визначити основні проблеми правового забезпечення логістичної діяльності та діловодства, а також запропонувати шляхи їх вирішення з урахуванням сучасних викликів і потреб військової організації.

Логістичне забезпечення Збройних Сил України є комплексом заходів, що включає планування, визначення потреб, проектування, розроблення, закупівлю, постачання, зберігання, ремонт та технічне обслуговування озброєння та військової техніки, а також реалізацію, списання та утилізацію надлишкових засобів. Це поняття охоплює широкий спектр діяльності, пов'язаної з управлінням постачанням, транспортуванням, зберіганням та обслуговуванням, а також організацію харчування та побутового обслуговування військовослужбовців. Логістичне забезпечення є центральним елементом, що визначає боєздатність та оперативність військових підрозділів.

У контексті сучасного військового і технічного навантаження на Збройні Сили України, належне правове регулювання логістичної діяльності забезпечує ефективність використання ресурсів та підтримує функціональність військових підрозділів у будь-яких умовах, будь то мирний час, кризова ситуація або війна. Досвід Польщі, де логістична система військ є більш розвиненою, може надати цінні уроки для вдосконалення української системи логістичного забезпечення. Історично поняття «логістичне забезпечення» замінило такі терміни, як «матеріально-технічне», «матеріальне» та «тилове» забезпечення. Сучасне трактування логістичного забезпечення включає не лише матеріальні аспекти, але й інтеграцію різноманітних послуг, пов'язаних із забезпеченням життєдіяльності військових підрозділів. Це визначення охоплює всі етапи жит-

тєвого циклу військових ресурсів: від проектування і закупівлі до списання та утилізації. Науковець О. Бондаренко пропонує розглядати логістичне забезпечення як комплекс взаємопов'язаних заходів, пов'язаних з управлінням постачанням, транспортуванням, зберіганням та іншими матеріальними і нематеріальними операціями. Логістика у цьому контексті є не просто практичною діяльністю, але й науковою дисципліною, що вивчає закономірності формування і функціонування логістичних потоків [1, с. 210]. Н. Хвищун наголошує на тому, що логістика спрямована на досягнення оперативних, тактичних та стратегічних цілей через оптимізацію логістичних потоків [2]. Логістика включає управління матеріальними, інформаційними, фінансовими, енергетичними та людськими потоками. Вона спрямована на раціональне використання ресурсів і мінімізацію витрат. Основним об'єктом досліджень у логістиці є поточкові процеси, які відбуваються в економічних сферах відтворення та обігу. Ефективне управління цими потоками є ключовим для забезпечення оперативності та боєздатності військових підрозділів. Ефективне діловодство є невід'ємною частиною управління військовими ресурсами та операціями, забезпечуючи точне і своєчасне документування, облік і контроль всіх процесів. Вдосконалення правових засад діловодства сприяє підвищенню прозорості та оперативності в управлінні військовими підрозділами. Діловодство охоплює широкий спектр заходів, пов'язаних із документальним забезпеченням усіх аспектів логістичної діяльності: від планування та контролю до звітування та архівування.

Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2018 року № 1208 «Про затвердження Порядку логістичного забезпечення сил оборони під час виконання завдань з оборони держави, захисту її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності» [3] конкретизує процедури і вимоги до логістичного забезпечення ЗС України у військових операціях та інших ситуаціях кризового характеру. Основні положення логістичного забезпечення сил оборони України, викладені в даному документі, визначають механізми планування, організації та управління ресурсами для забезпечення потреб складових сил оборони в умовах оборони держави. Забезпечення обороноздатності держави, захисту її суверенітету та територіальної цілісності через ефективне управління логістичними процесами є головною метою цього документу. Управління логістичним забезпеченням здійснюється через централізовану систему, що об'єднує органи військового управління, військові формування та інші військові та цивільні структури. Централізація управління, пріоритетність та достатність ресурсів, співробітництво та координація дій між військовими та цивільними структурами, функціональна сумісність організаційних структур, визначення потреб в озброєнні, техніці, матеріально-технічних засобах та послугах, планування, розробка, закупівля, зберігання, ремонт та утилізація ресурсів, організація технічного обслуговування та експлуатації об'єктів військової інфраструктури. Система правового забезпечення діяльності Збройних Сил України не лише гарантує їхню ефективну роботу та виконання завдань, але й забезпечує відповідність їх діяльності вимогам міжнародного та внутрішнього законодавства, що стосуються оборони та безпеки держави. Логістичне забезпечення військових формувань є невід'ємною складовою їхньої бойової готовності та ефективності у виконанні завдань. На теперішній час Збройні Сили України активно перебудовують свою систему логістики, спираючись на стандарти та досвід країн НАТО, що є кроком до сучасності та забезпечення безпеки країни. На сьогоднішній день, в рамках стратегії досягнення повної сумісності з НАТО, ЗС України переходять до нової системи логістичного управління. Створення структури «J-4» (Головне управління логістики) та її розширення на рівні бригад і батальйонів свідчать про реформування, яке спрямоване на об'єднання та оптимізацію логістичного забезпечення через впровадження класів постачання НАТО.

Це не лише структурна зміна, а й нова якість у підготовці та забезпеченні військових частин усіма необхідними ресурсами. Інтеграція української системи логістики зі стандартами НАТО передбачає не лише технічне модернізування, а й культурний та стратегічний адаптивний процес. Він включає автоматизацію управлінських процесів, впровадження сучасних технологій у облік і переміщення ресурсів, а також навчання фахівців з використання логістичних інформаційних систем НАТО. Залучення іноземних радників, зокрема американських, у процес створення ефективної системи логістики свідчить про важливість міжнародного партнерства та досвіду обміну знаннями у цій сфері. Разом з партнерами з НАТО українські військові не лише вдосконалюють свої навички, а й відповідно до кращих міжнародних практик впроваджують інноваційні рішення. Інтегрована підготовка логістів ЗС України в рамках міжнародних військових навчань, таких як «LOGDEV-2019» і «CAPABLE LOGISTICIAN-2019», є ключовим кроком у підвищенні професіоналізму та військової готовності. Ці заходи дозволяють відпрацьовувати та тестувати нові підходи до логістичного забезпечення в умовах міжнародного співробітництва. Усі ці заходи спрямовані на створення сучасної, ефективної та адаптивної системи логістики, яка буде готова відповідати викликам сучасного безпечного середовища. Важливою частиною цього процесу є не лише технічне модернізування, а й культурна та стратегічна зміна у розумінні ролі логістики у загальній військовій стратегії країни. Імплементация досвіду Польщі у військовій логістиці для України представляє собою важливий напрямок у зміцненні обороноздатності країни. Польща, як член НАТО і країна з високорозвинутою армійською інфраструктурою, накопичила значний досвід у сфері логістики, який може бути корисним для України. Перше, що варто врахувати, – це удосконалення систем управління ресурсами. Використання польських підходів дозволить Україні зменшити витрати та оптимізувати ланцюг постачання для Збройних Сил. Це особливо важливо у контексті економічних обмежень та необхідності максимально ефективного використання наявних ресурсів. Друге – на що варто звернути увагу – це навчання та обмін досвідом між спеціалістами обох країн. Організація спільних тренувань та семінарів дозволить українським фахівцям перейняти передові практики у сфері логістики, що підвищить їх кваліфікацію та забезпечить впровадження міжнародних стандартів. Третє – застосування інноваційних технологій. Польща активно використовує автоматизовані системи управління та цифрові рішення в логістиці. Перейняття цих підходів допоможе Україні покращити точність та швидкість обробки даних, а також забезпечить ефективність у управлінні логістичними процесами. Четверте – міжнародне співробітництво. У разі позитивного вирішення питання щодо членства України в НАТО, наша держава має можливість активно співпрацювати з іншими країнами-членами альянсу, включаючи Польщу. Взаємодія у сфері логістики сприятиме не лише забезпеченню внутрішньої безпеки, а й підвищить готовність до участі у міжнародних миротворчих операціях. Загалом, імплементация досвіду Польщі у військовій логістиці є перспективною стратегією для України. Вона дозволить не лише підвищити ефективність управління ресурсами та оптимізувати витрати, а й забезпечить сучасний рівень готовності Збройних Сил України до викликів сучасного безпекового середовища. Таким чином, Україна на шляху до інтеграції з НАТО в сфері логістики здійснює значні кроки у напрямку підвищення обороноздатності та готовності своїх військ до ефективного виконання завдань. Впровадження інноваційних підходів та міжнародне співробітництво стають основою для досягнення цих стратегічних цілей.

У 2024 році в Збройних Силах України було прийнято інноваційне рішення щодо організації документообігу та діловодства. Наказом Головнокомандувача Збройних Сил України № 40 від 31 січня 2024 року затверджено нову

Інструкцію з діловодства у Збройних Силах України [4], яка регулює не лише управлінську інформацію, а й організацію роботи з документами в усіх військових підрозділах та структурах Збройних Сил України. Вказана Інструкція встановлює загальні вимоги до документування та є чітким керівним документом для Апарату Головнокомандувача Збройних Сил України, Генерального штабу Збройних Сил України, командувань видів військ, родів військ та інших військових частин Збройних Сил України. Вона акцентує увагу на використанні електронної форми документів як основної практики діловодства, з обов'язковим застосуванням електронного цифрового підпису, електронної печатки та електронної позначки часу. Однією з ключових інновацій даної Інструкції є заборона одночасного проходження одного документа в електронній та паперовій формі. Це сприяє уніфікації та стандартизації процесів діловодства, забезпечуючи їх ефективність та відповідність сучасним вимогам цифровізації. Окрім цього, дана Інструкція встановлює чіткі вимоги до технічного забезпечення систем електронного документообігу (СЕДО), а також заходи з захисту інформації, що обробляється в таких системах. Це спрямовано на забезпечення високого рівня конфіденційності, цілісності та доступності документів, що містять важливу військову інформацію.

Необхідність впровадження наведеної Інструкції з діловодства стала результатом аналізу потреб у вдосконаленні документообігу в умовах сучасних викликів та загроз. Вона не лише сприяє підвищенню ефективності внутрішньої взаємодії в Збройних Силах України, але й забезпечує відповідність вимогам міжнародних стандартів управління документообігом та фактично є кроком до передових практик управління документообігом, що сприятиме зміцненню військової безпеки та оперативності у прийнятті управлінських рішень в умовах сучасних викликів.

Таким чином, правове забезпечення діяльності Збройних Сил України є ключовим елементом національної безпеки та оборони. Логістичне забезпечення та військове діловодство є невід'ємними складовими ефективного функціонування військових формувань. Однак, існуюча правова база потребує вдосконалення для забезпечення більш оперативного та ефективного реагування на сучасні виклики. Зокрема, варто звернути увагу на необхідність гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами, підвищення прозорості процедур, автоматизацію та цифровізацію діловодства, а також створення чіткої системи контролю та моніторингу логістичних процесів. Це дозволить не лише покращити оперативність і ефективність діяльності Збройних Сил України, але й зміцнити довіру громадськості до військових інституцій [5, с. 259].

Сучасний стан діловодства в Збройних Силах України потребує низки удосконалень, зокрема:

1. Необхідно впровадити сучасні інформаційні системи для автоматизації обліку та обробки документів, що дозволить значно зменшити час на їх обробку і покращити контроль за виконанням.

2. Важливо організувати регулярні навчання та тренінги для військовослужбовців з питань ведення діловодства відповідно до новітніх стандартів і технологій.

3. Особлива увага повинна приділятися захисту конфіденційної інформації, що міститься у військових документах, шляхом впровадження сучасних засобів криптографії та систем захисту інформації.

4. Необхідно адаптувати національні стандарти діловодства до міжнародних вимог, що сприятиме поліпшенню співпраці з країнами членами НАТО та підвищенню рівня взаємосумісності.

Впровадження цих рекомендацій дозволить значно підвищити ефективність діловодства у Збройних Силах України, що, в свою чергу, позитивно вплине на загальну безддатність та організаційно-управлінську діяльність Збройних Сил України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондаренко О. Г. Сутність управління логістичним забезпеченням спільних дій формувань сектора безпеки й оборони під час кризовий ситуацій, що загрожують державній безпеці України. Вчені записки Таврійського національного університету імені І.В. Вернадського. Серія : Державне управління. 2018. Т. 29 (68), № 1. 210–217 с.
2. Хвищун Н. В. Сутність поняття «логістика»: ретроспективний аналіз. Ефективна економіка. 2012. № 11 [Електрон. ресурс]. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1567>
3. Про затвердження Порядку логістичного забезпечення сил оборони під час виконання завдань з оборони держави, захисту її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності: Постанова Каб. Міністрів України від від 27 грудня 2018 р. № 1208. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1208-2018-%D0%BF#Text>
4. Інструкцію з діловодства у Збройних Силах України: Наказ Головнокомандувача Збройних Сил України від 31.01.2024 № 40.
5. Кузьмич І. І. Поняття та особливості військових документів / І. І. Кузьмич. *Форум права*. 2013. № 2. С. 259–265.